

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Кафедра образотворчого мистецтва

ШЕРЕНГОВА ВЛАДИСЛАВА ОЛЕКСАНДРІВНА

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи на тему:

«ЖОРНА ЖИТТЯ»

панно в техніці витинанки

Спеціальність: 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація

Освітня програма: «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:

КАЛЕНЮК ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого
мистецтва

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол №

засідання кафедри образотворчого мистецтва

від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри:

Доц. Прокопович Т. А. _____

Луцьк – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	5
1.1. Символізм людського буття в контексті витинанки.....	5
1.2. Аналіз народних символів і модерну та їх вплив на стилістичні особливості роботи	8
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В МАТЕРІАЛІ	13
2.1. Композиційне і колористичне виконання кваліфікаційної роботи.....	13
2.2. Технічні і технологічні аспекти роботи	17
ВИСНОВКИ	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23
ДОДАТКИ.....	25

ВСТУП

Мистецтво витинанки, як один із найдавніших видів декоративного мистецтва, набуло особливої популярності на території України. Воно поєднує в собі багатотисячолітню народну мудрість, символіку та художню майстерність, що робить його важливим елементом культурної спадщини нашого народу. Витинанка має здатність через орнаментальні композиції передавати емоції, вірування, цінності та символізувати важливі аспекти людського буття.

Актуальність теми обумовлена зростаючим інтересом до відродження і збереження традиційних технік, а також їх інтеграції у сучасний художній простір. Використання техніки витинанки для відображення сучасних проблем і тем дає можливість по-новому осмислити традиційні художні форми та звернути увагу на їхню естетичну й духовну цінність. Таким чином, робота прагне не лише зберегти культурну спадщину, а й переосмислити її в контексті сьогодення.

Об'єктом дослідження є мистецтво витинанки як форма народного декоративного мистецтва.

Предметом дослідження є композиційні, колористичні, технічні та технологічні аспекти створення витинанки.

Метою дослідження є вивчення символізму людського буття через народні образи та модернові елементи, які гармонійно інтегруються в контекст сучасного образотворчого мистецтва.

Основними завданнями дослідження є:

- вивчення символізму витинанок;
- аналіз композиційних і колористичних особливостей техніки;
- дослідження впливу народних мотивів на стилістичні характеристики роботи;
- розгляд технічних та технологічних аспектів виконання витинанки для досягнення високої якості художнього вираження.

Методологічною основою роботи є аналіз символіки та народних образів, що використовуються у витинанці, а також практичне застосування різноманітних технік і матеріалів для створення витинанки «Жорна життя».

Наукова новизна дослідження полягає у виявленні нових підходів до використання техніки витинанки в сучасному мистецтві, інтеграції традиційних символів у сучасний контекст та розкритті їх нового змісту.

Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні знань про символізм у витинанці та його вплив на сучасне мистецтво, що сприяє збереженню і розвитку культурної спадщини.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів для створення витинанки «Жорна життя», а також у навчальному процесі для популяризації техніки витинанки.

Історіографічний огляд: Історія витинанки в Україні сягає середини ХІХ століття, коли вона почала використовуватися як прикраса сільських хат. Традиційно витинанки використовували для прикрашання вікон, стін, полиць, коминів, печей та інших елементів інтер'єру. Вони могли розповідати історії про життя в селі, свята, весілля, народження та інші події. Вони можуть бути ажурними, силуетними, і часто виготовляються з допомогою ножиць або спеціальних приладів

Витинанки передають у своїх роботах багатовікові традиції та особливості культури кожного регіону України, де використовували витинанку. Волинь, як і багато інших регіонів України, має свою унікальну традицію витинанки. Майстрині витинанки з Волині відомі своєю вмлістю та витонченим смаком у створенні витворів мистецтва. Вагомий внесок в розвиток витинанки внесли такі митці як Іщук О., Костукевич С., Городинська О..

Структура роботи включає вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

Апробація отриманих результатів: Шеренгова В.О., Каленюк О.М. Особливості та характеристика робіт Олесі Іщук. Матеріали ХVІ Міжнародної науково-практичної конференції студентів і аспірантів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2024. С., – 666-669.

РОЗДІЛ 1. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. Символізм людського буття в контексті витинанки

У мистецтві витинанки символи виступають як основний засіб вираження ідей і емоцій, що дозволяє глибше зрозуміти сутність людського буття. Символи не лише передають зміст і атмосферу роботи, а й сприяють залученню глядача до роздумів над основними аспектами людського існування. У проєкті «Жорна життя» символи відіграють ключову роль у передаванні змісту та концепції роботи, допомагаючи глядачу відчутти багатовимірність людських переживань і сприйняття життя. Вони створюють міст між минулим і теперішнім, дозволяючи сучасній людині відчутти культурний і духовний зв'язок із попередніми поколіннями.

Одним із центральних символів у цій композиції є жорна — образ, який уособлює циклічність буття, постійний рух і невідворотність змін. Вони символізують тягар життєвих труднощів, які людина мусить подолати, щоб рости й розвиватися. Вони символізують працю, наполегливість і здатність долати перешкоди, що відображає філософію життя як постійного процесу праці й перетворення. Жорна як символ мають давнє коріння і часто зустрічаються в різних культурах як уособлення нескінченного циклу життя, що повторюється знову і знову. Це підкреслює важливість терпіння, витримки та віри в себе, що є необхідними для подолання життєвих випробувань і досягнення особистісного розвитку. У контексті витинанки жорна служать метафорою невідворотних змін, що відбуваються в житті кожної людини, демонструючи, як ці зміни впливають на наші внутрішні стани та світогляд. Символ жорен нагадує про те, що кожен із нас повинен прийняти відповідальність за своє життя та приймати рішення, що сприяють зростанню та вдосконаленню.

Символізм ідеї вказує на важливості фізичної та духовної праці, яка є основою для розвитку людини. Через символ жорен передається ідея про те, що без зусиль, без подолання труднощів неможливо досягти справжнього успіху.

Життя кожної людини складається з випробувань, і саме в подоланні цих випробувань людина знаходить своє місце у світі. Символізують плин часу, що невинно йде вперед, і нагадують про те, що кожна мить життя має значення.

Коло як символ також має важливе значення в композиції. Воно є уособленням цілісності, єдності й безперервності життєвого циклу. Коло підкреслює гармонію між усіма аспектами людського буття, взаємозв'язок між особистим і колективним досвідом, а також єдність усіх елементів існування. Воно показує взаємодію між минулим, теперішнім і майбутнім, що є основою розуміння місця людини в світі. Коло часто розглядається як символ захисту та безпеки, що створює відчуття завершеності й цілісності. У контексті «Жорна життя» коло зображує єдність людської душі з усім живим, підкреслюючи, що життя є частиною великого універсального порядку.

Коло є символом нескінченності, що не має початку і кінця, і підкреслює ідею безперервності життя. У витинанці зображено не лише фізичний світ, а й духовну єдність, що об'єднує людину з космосом. Поєднує взаємозалежність між людьми та необхідність підтримки один одного впродовж усього життєвого шляху. Воно є уособленням гармонії, до якої прагне кожна людина, намагаючись знайти своє місце у світі. Присутність кола у витинанці додає композиції особливої рівноваги та симетрії, що викликає почуття внутрішнього спокою і задоволення.

Коло можна розглядати як символ зв'язку між поколіннями, що передає ідею про те, що все в житті пов'язане і взаємозалежне. Воно відображає замкненість і завершеність, підкреслюючи важливість кожної частини в загальній картині буття. У витинанці коло являється не лише декоративним елементом, а й глибоко філософським образом, що передає ідеї єдності, захисту і нескінченності. Воно також символізує рух часу, що постійно триває, і нагадує про те, що кожна мить нашого життя є частиною великого циклу, який повторюється знову і знову.

Таким чином, у роботі «Жорна життя» через використання символів жорен та кола розкривається глибинний зміст людського буття. Ці символи не лише підкреслюють циклічність і спадковість життя, але й вказують на необхідність

гармонії, стійкості та постійного розвитку. Завдяки символам, витинанка стає не просто декоративним елементом, а справжнім носієм глибоких філософських ідей, що відображають суть людського існування. Вона несе в собі послання про важливість збереження традицій, підтримки зв'язку між поколіннями, а також про те, що життя — це постійний процес змін і вдосконалення.

Символи допомагають глядачу зануритися в роздуми про власне місце у світі, про важливість гармонії з собою і природою, а також про те, як наші вчинки сьогодні формують наше майбутнє. Усі ці аспекти роблять витинанку потужним засобом комунікації, здатним передати складні ідеї та емоції через прості, але глибоко значущі образи. Символи в роботі «Жорна життя» є мостом між минулим і сучасним, вони дозволяють сучасній людині відчувати зв'язок із предками, усвідомити свою роль у великому циклі буття і знайти гармонію в самому собі та навколишньому світі.

1.2. Аналіз народних символів і модерну та їх вплив на стилістичні особливості роботи

У мистецтві витинанки важливе значення має поєднання народних символів та елементів модерну, що дозволяє створити нову художню мову, яка поєднує традицію з сучасністю. Значний внесок у дослідження мистецтва витинанки зробили наступні фахівці: О. Грищенко [3], Є. Антонович, Р. Захарчук- Чугай [1], Л. Лоел, Л. Стогнота [11] та ін.. Різні підходи стають основою для розвитку унікальної естетики, що поєднує минуле і майбутнє, дозволяючи зберегти культурну спадщину та адаптувати її до сучасних умов. У витинанці «Жорна життя» цей підхід проявляється через використання традиційних символів, таких як жорна і коло, а також модернових стилістичних елементів, що додають композиції унікальності та свіжості. Традиційні народні символи у витинанці несуть у собі багатовікову мудрість і культурний досвід, які стають невід'ємною частиною роботи. Вони мають глибоке значення і часто пов'язані з духовними, соціальними та природними аспектами людського буття, що відображає багатогранність життя та його тяглість.

Народні символи допомагають передати ідеї циклічності життя, зв'язку між поколіннями, гармонії з природою та важливості спадковості. Жорна є важливим символом, який представляє життєвий цикл, що постійно оновлюється і повторюється. Це дозволяє показати, як знання і досвід предків передаються з покоління в покоління, створюючи неперервний ланцюг зв'язку між минулим, сучасним і майбутнім. Використання різних символів, дозволяє зберегти традиційні цінності та передати їх сучасному глядачеві у новому контексті, додаючи їм актуальності та сучасного змісту. Цей підхід дозволяє зберігати ідентичність та культурні корені, водночас роблячи мистецтво доступним і зрозумілим для нових поколінь.

Витинанка стає засобом комунікації, здатним розповідати про духовні і культурні цінності народу через поєднання символів і новаторських художніх підходів. Особливе значення для української культурної спадщини є ілюстрування витинанками ряду літературних видань, серед яких книги Віри Вовк

«Мандаля», «Колядки і щедрівки». Кожна збірка містить близько 100 витинанок-ілюстрацій [5]. Поєднання народних символів з модерновими стилістичними елементами дозволяє створити нову форму вираження, яка поєднує в собі красу традиції та силу інновацій. Витинанка не лише зберігає історичну пам'ять, але й надихає на нові творчі пошуки, роблячи мистецтво динамічним і живим, таким, що постійно змінюється і розвивається разом із суспільством. Вона стає дзеркалом, яке відображає нашу культурну спадщину, показуючи, що традиції не лише залишаються незмінними, а й здатні адаптуватися і розквітати в нових умовах. У цьому сенсі витинанка стає символом самого життя — багатогранного, різноманітного, сповненого змін і неупинного руху вперед.

Жорна, як символ, мають особливе значення в народній культурі, оскільки вони пов'язані з працею, постійними змінами і рухом, що відбуваються у житті кожної людини. Цей образ, нагадує про невідворотність змін і важливість наполегливості та стійкості в житті. Показують життєвий шлях, сповнений випробувань і зусиль, які людина повинна подолати, щоб досягти зрілості та внутрішнього зростання. Це уособлення щоденної праці, яка є основою для розвитку, і символізує необхідність постійних зусиль для досягнення гармонії і вдосконалення.

Кожен етап у житті вимагає зусиль і праці, але в кінцевому підсумку приносить свої плоди. Цей символ нагадує нам, що важливо не здаватися, а продовжувати працювати над собою, навіть коли шлях здається складним і важким. Це також про важливість вірити в себе і свої можливості, розуміючи, що кожна праця, кожен зусилля не є марними, а стають частиною загального шляху, який веде до гармонії і самовдосконалення.

Окрім того, вони виявляють зв'язок між поколіннями. Цей зв'язок передається через працьовитість і знання, які люди передають своїм нащадкам. Жорна представляють не лише фізичну працю, а й духовний досвід, накопичений попередніми поколіннями, який стає основою для майбутнього розвитку. Цей образ підкреслює, що кожне покоління додає щось своє до загальної картини життя, і що цей внесок є важливим для подальшого розвитку. Жорна, як символ,

також втілюють процес постійного навчання та зростання, в якому кожна помилка, кожне випробування стає частиною шляху до вдосконалення.

Витинанка є уособленням гармонії з природою і всесвітом. Вони показують, як усе в світі пов'язане і взаємозалежне, як кожна дія викликає певний результат. Важливість розуміння свого місця в природі і відповідальності за свої вчинки. Людина, як частина великого всесвіту, повинна усвідомлювати, що її дії мають наслідки, і що гармонія можлива лише через взаєморозуміння і повагу до навколишнього світу. Жорна, стають образом рівноваги і стабільності, яку кожна людина повинна шукати і підтримувати у своєму житті.

Витинанка визначає ідею спадковості та зв'язку між поколіннями, оскільки праця і досвід передаються від одного покоління до іншого, забезпечуючи тяглість і безперервність культури. Це образ, який підкреслює важливість наполегливої праці не лише для себе, але й для майбутніх поколінь, що дозволяє зберігати і примножувати культурні досягнення. Кожне обертання жорен уособлює плинність часу і вплив минулого на теперішнє та майбутнє, показуючи, як досвід предків формує наше сьогодення і надає сили для майбутнього.

Модерн як художній напрямок має на меті осучаснити традиційні форми, надати їм нових рис та інтегрувати їх у сучасний контекст. Техніка витинанки має великий потенціал на вічне життя [6]. Елементи модерну проявляються через використання асиметричних композицій, плавних ліній та динамічних форм, що створюють відчуття руху і живості. Такі форми підкреслюють динамізм і сучасний підхід до традиційного мистецтва, додаючи йому нових граней та інтерпретацій. Це дозволяє глядачеві відчутти зв'язок між минулим і сучасним, побачити, як традиція може органічно інтегруватися в новий культурний контекст і набути нового значення.

Елементи модерну, використані у витинанці, надають їй експресивності, несподіваності та новаторства, що дозволяє зробити кожен твір унікальним. Часто у композиційному центрі розміщують невеликі за розміром пелюсткові квіти або зірки. Кольоровий папір беруть глянцевої, з насиченими кольорами [10]. Використання плавних ліній і асиметричних композицій створює відчуття

безперервного руху, який символізує зміни та розвиток. Це відчуття руху допомагає передати ідею про те, що культура і традиції не є статичними, а постійно розвиваються, змінюються і адаптуються до сучасних реалій. Такий підхід додає витинанці нових сенсів і робить її більш привабливою для сучасного глядача, який шукає не лише естетичної насолоди, а й змістовної глибини.

Традиційні символи, поєднані з модерновими елементами, створюють гармонію між минулим і сучасним, що робить витинанку не лише актуальною, а й вкоріненою в культурних традиціях. Стародавні народні символи нашої країни мали похідні від язичництва та християнства, що скомпонували вічний дует з національного сприйняття українських знаків, звичаїв, традицій мистецтва як такого [11]. Це поєднання підкреслює нерозривний зв'язок між поколіннями, між тим, що було, і тим, що є зараз. Воно показує, як можна переосмислити традиційне мистецтво, зберігаючи його сутність, але водночас надаючи йому нових сенсів і форм. Така витинанка є не просто декоративним об'єктом, а засобом для діалогу між минулим і сучасністю, між традицією і інноваціями, що дозволяє глядачеві відчувати енергію цього зв'язку та його значущість у сучасному житті.

Модерн додає витинанці елементи експресії, несподіваності та новаторства, що дозволяє глядачеві по-новому сприймати звичні символи, бачити їх у новому світлі та відчувати їхню енергію. Кожна лінія, кожна форма в роботі має своє значення і сприяє загальному відчуттю живості та динамізму. Це дозволяє не лише бачити витинанку як традиційний елемент народного мистецтва, а й відчувати її як сучасний витвір, який є живим, динамічним і актуальним [14]. Створює нові можливості для художнього вираження, розширює рамки традиційного мистецтва, роблячи його доступним і зрозумілим для різних поколінь глядачів.

Модерн у витинанці відіграє важливу роль, допомагаючи створити глибокий і багатовимірний твір, що поєднує традиційне з сучасним, минуле з майбутнім. Це поєднання різних підходів робить витинанку справжнім засобом самовираження та комунікації, який відображає складність і багатогранність людського буття. Глядач, спостерігаючи за витинанкою, відчуває її енергію, бачить в ній не лише

декоративну красу, а й глибокий філософський зміст, що спонукає до роздумів і самопізнання.

Впливає на кольорову гаму і стилістику витинанки, додаючи композиції елементів несподіваності та індивідуальності. Використання нетрадиційних кольорів або їх поєднань дозволяє художникові експериментувати з формами, створюючи яскраві й нестандартні композиції, які притягують увагу глядача. Поєднання різних кольорів додає витинанці динаміки, роблячи її більш живою та виразною, що сприяє кращому сприйняттю твору сучасною аудиторією. Використання контрастних або незвичних відтінків дозволяє підсилити емоційний ефект композиції, передаючи настрій і атмосферу, яку митець прагне донести. Це поєднання кольору і форми дозволяє глибше передати зміст і символіку витинанки, додаючи їй нового виміру та багатшаровості.

Аналіз народних символів та елементів модерну у витинанці демонструє, як ефективно поєднання традиційного і сучасного може створити унікальне художнє вираження, яке говорить не лише про минуле, але й звертається до сучасності та майбутнього. Використання жорен як символу, що уособлює життєвий шлях, зв'язок поколінь та гармонію з природою, додає витинанці глибини і змістовності. Водночас елементи модерну надають їй нових форм і кольорів, що робить твір актуальним і привабливим для сучасного глядача. Витинанка стає не лише мистецтвом, а й засобом комунікації, який сприяє збереженню культурної спадщини і її адаптації до нових умов, надихаючи на роздуми і пошуки гармонії в сучасному світі.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В МАТЕРІАЛІ

2.1. Композиційне і колористичне виконання кваліфікаційної роботи

Композиція витинанки являє собою складну комбінацію геометричних і абстрактних елементів, які взаємодіють один з одним, утворюючи динамічний рух. (Рис.5). Основними елементами композиції є спіралі, круги та різні за формою абстрактні елементи, що плавно переходять один в одного, утворюючи враження безперервного руху. Ця композиція відображає ідею нескінченності та циклічності, яка є важливою для символізму витинанки та глибоко вкорінена у традиційну народну культуру. Відчуття руху та безперервності підкреслює важливість життєвих процесів, їх циклічності та невідворотності, що робить витинанку символічним відображенням самих законів природи. (Рис.6). Стрічковий, розетковий, геральдичний рапорт – це частина орнаментальної композиції, повторювальні елементи [4].

Елементи роботи демонструють асиметричність, що додає динаміки і відчуття органічності композиції. Асиметричність у цій роботі є важливим аспектом, оскільки вона не лише робить витинанку живою, але й додає їй унікального характеру. Усі форми у витинанці розташовані таким чином, що взаємодія між ними створює відчуття гармонії та балансу, навіть попри асиметричний характер розміщення. Це підкреслює естетичний підхід, характерний для модернового стилю, який поєднує традиційні елементи з новими, інноваційними ідеями. Такий підхід дозволяє витинанці виглядати водночас і класично, і сучасно, відкриваючи нові можливості для інтерпретації народного мистецтва.

Колористичне рішення базується на використанні нейтральних та теплих відтінків, що відображають концепцію життєвого циклу та зв'язку з природою. На зображеннях показані такі кольори, як гірчичний, оливковий, пісочний, темно-сірий і світло-сірий, що символізують тепло, стабільність та гармонію. Гірчичний колір надає композиції відчуття тепла і життєвої енергії, оливковий асоціюється із

природою і спокоєм, пісочний створює атмосферу гармонії, тоді як темно-сірий і світло-сірий додають глибини та багатовимірності. Ці кольори були відібрані для передачі природної естетики та відчуття спокою, підтримуючи баланс між традицією і сучасністю. Вони додають композиції глибини, дозволяють підкреслити основні елементи та створюють певний настрій — відчуття спокою, стабільності та природної рівноваги, що важливо для передачі філософської ідеї витинанки.

Гра з кольорами та їх поєднанням дозволяє досягти ефекту контрасту між різними елементами роботи. Наприклад, гірчичний колір підкреслює динамічні лінії та форми, що створюють відчуття тепла та енергії, тоді як темно-сірий і світло-сірий відтінки додають відчуття глибини та багатовимірності. Оливковий та пісочний кольори сприяють створенню атмосфери стабільності та природної гармонії, підкреслюючи зв'язок з природою. Колірна гама гармонійно поєднується з формами, утворюючи єдину композиційну структуру, яка є одночасно сучасною і вкоріненою в народних традиціях. Таке поєднання відтінків дозволяє глядачеві відчувати складність та багатогранність роботи, де кожен колір має свою символіку і функцію.

Композиційне та колористичне рішення витинанки «Жорна життя» не лише підтримує ідею циклічності і гармонії, але й дозволяє глядачеві по-новому побачити традиційні символи через призму сучасного мистецтва. Це досягається завдяки ретельно підбраному поєднанню форми та кольору, що сприяє створенню складного багатопланового образу. Поєднання кольору, форми та композиційної структури сприяє створенню витвору, який розкриває складність і глибину людського життя, нагадуючи про зв'язок між минулим і сучасним. Витинанка стає не лише естетичним об'єктом, а й філософським висловлюванням, що звертає увагу на важливість зв'язку поколінь і тяглості традицій.

Колірні рішення не обмежуються лише естетичними аспектами, вони також спрямовані на викликання емоційного відгуку у глядача. Кожен колір у витинанці має свою мету і місце, сприяючи створенню певної атмосфери. Гірчичний колір викликає відчуття енергії та руху, оливковий символізує гармонію з природою, а

пісочний надає відчуття стабільності та затишку. Темно-сірий і світло-сірий кольори додають глибини і підкреслюють важливі деталі, створюючи враження багатовимірності. Завдяки цьому композиція стає не лише візуально привабливою, а й глибоко символічною, наділеною багатьма рівнями значень.

Композиція витинанки також відзначається використанням просторових рішень, що створюють ефект руху та динаміки. Поєднання різних форм та ліній, які переплітаються між собою, утворюють складний малюнок, що нагадує про невинний рух життя. Спіралі, які є основними елементами композиції, відображають ідею нескінченності, що підкреслює невідворотність життєвих циклів та постійний розвиток. Ця композиційна структура має на меті не лише візуально захопити глядача, але й донести до нього глибокі ідеї про життєву філософію, про те, як все в світі взаємопов'язане і залежить одне від одного.

Варто зазначити, що композиційні рішення витинанки базуються на гармонійному поєднанні традиційного та сучасного. Витинанка поєднує класичні форми, що притаманні народному мистецтву, з модерновими елементами, що надають їй динамічності та експресивності. Це дозволяє створити унікальну композицію, яка звертається до глядача мовою сучасності, але при цьому не втрачає свого зв'язку з культурними коренями. Такий підхід робить витинанку актуальною і цікавою для різних поколінь, оскільки вона втілює як шану до минулого, так і прагнення до розвитку та інновацій.

Композиційне і колористичне рішення кваліфікаційної роботи спрямоване на те, щоб максимально точно передати ідею циклічності, гармонії та зв'язку між поколіннями. Поєднання асиметричних форм, спіралей і кругів створює складну динамічну композицію, що привертає увагу і змушує задуматися про сенс життя та взаємозв'язку у світі. Колористичні рішення, у свою чергу, додають глибини та виразності, допомагаючи передати емоційний настрій і зміст роботи. Витинанка «Жорна життя» є прикладом того, як народне мистецтво може поєднуватися із сучасними стилями і технологіями, зберігаючи свою автентичність і водночас розкриваючи нові грані та можливості для вираження. Завдяки цьому вона стає не лише твором мистецтва, а й засобом комунікації, який звертається до глядача,

викликаючи у нього емоційний відгук і спонукаючи до роздумів над важливими питаннями буття.

2.2. Технічні і технологічні аспекти роботи

Технічні і технологічні аспекти створення витинанки є важливою складовою, що визначає якість виконання роботи та її кінцевий результат. (Рис.7). Для виготовлення витинанки використовувались різноманітні техніки, що включали як традиційні, так і сучасні підходи до обробки матеріалів. (Рис.8). Це поєднання дозволило досягти високої точності, естетичної довершеності та водночас зберегти автентичність народного мистецтва. Завдяки цьому, витинанка стала виразом поєднання минулого і теперішнього, де кожна деталь підкреслює важливість традиційного підходу в контексті сучасного мистецтва.

Першим етапом роботи стало створення ескізу. Ескіз був розроблений з урахуванням всіх композиційних елементів, таких як спіралі, круги та інші абстрактні форми. (Рис.9). Для цього використовувались олівці різної жорсткості, що дозволило детально пропрацювати контури і підготувати основу для подальшого вирізання. Особливо важливим було врахувати взаємодію різних елементів композиції, щоб забезпечити їх гармонійне поєднання після вирізання. Ескіз був перенесений на спеціальний папір, який підходить для подальшої роботи з витинанням. Вибір паперу був обумовлений необхідністю забезпечення якості і стабільності виробу, оскільки це є основою для подальшої роботи.

Для вирізання використовувались як класичні інструменти, такі як ножиці та ножі для паперу, так і сучасні лазерні різачки. Класичні інструменти надавали можливість зберегти ручний підхід, що додає роботі автентичності та відчуття майстерності. Використання лазерного різачка, у свою чергу, дозволило досягти високої точності, особливо у складних елементах композиції. Лазерний різач забезпечив рівні і чіткі лінії, що особливо важливо для деталей, які потребують абсолютної точності. Це поєднання різних технік дозволило зберегти баланс між традиційним та сучасним, забезпечивши високу якість виконання. (Рис.10.) Завдяки цьому, витинанка зберігає тепло ручної роботи та естетичну довершеність, яку можна досягти лише за допомогою сучасних технологій.

Одним із важливих аспектів технологічного процесу було вибір матеріалу. Для витинанки був обраний щільний папір високої якості, який має достатню

міцність для збереження форми після вирізання, але водночас є досить гнучким для роботи з дрібними деталями. Важливо було обрати такий папір, що витримає навантаження під час вирізання, не розриваючись і не втрачаючи своєї структури. Також використовувались різнокольорові аркуші паперу, які допомогли підкреслити основні елементи композиції і надати їй додаткової глибини. Вибір кольорового паперу був продуманим рішенням для акцентування уваги на певних частинах витинанки та надання роботі більшої виразності.

Особливу увагу було приділено технології складання композиції після вирізання. Кожен елемент витинанки розміщувався з урахуванням загальної концепції та балансу між формами. Важливо було врахувати розташування кожного елемента таким чином, щоб створити враження цілісності і завершеності. Важливою частиною процесу було акуратне кріплення деталей, що забезпечувало стабільність і надійність готового виробу. Використовувалися клейові матеріали, які не залишають слідів, щоб зберегти чистоту роботи та естетичний вигляд композиції. Кріплення деталей вимагало особливої точності, оскільки навіть незначні похибки могли вплинути на загальний вигляд витинанки і порушити гармонію композиції.

Робота з різними інструментами вимагала не лише технічних навичок, але й творчого підходу. Наприклад, під час використання ножиць потрібно було контролювати кожен рух, щоб уникнути надмірного натиску, який міг би пошкодити папір. З іншого боку, лазерний різак вимагав точних налаштувань для досягнення бажаного результату. Кожен інструмент мав свою роль у створенні витинанки, і правильне їх поєднання дозволило досягти високої якості роботи.

Технічні і технологічні аспекти створення витинанки «Жорна життя» є важливими для розуміння складності та майстерності виконання. Поєднання ручних технік із сучасними технологіями дозволило досягти високого рівня точності та якості, забезпечуючи водночас автентичність і інноваційність роботи. Використання різних технік і технологій дозволило підкреслити унікальність витинанки, зробити її неповторною і водночас функціональною. Цей підхід

підкреслює, як традиційне мистецтво може гармонійно співіснувати з новітніми технологіями, відкриваючи нові можливості для творчого вираження.

Поєднання традиційних і сучасних технік під час створення витинанки є відображенням сучасних тенденцій у мистецтві, де минуле та сучасність об'єднуються для створення нового художнього образу. Це дозволяє не лише зберігати культурну спадщину, але й розвивати її, додаючи нові елементи та інтерпретації. Моя витинанка є прикладом того, як традиційні методи можуть бути вдосконалені завдяки використанню сучасних технологій, зберігаючи при цьому автентичність і унікальність народного мистецтва.

Технологічний процес виготовлення витинанки включав багатоетапний контроль якості на кожному етапі роботи. Починаючи від вибору матеріалів і створення ескізу, і завершуючи кріпленням готових елементів, кожен крок вимагав уважності і точності. Це дозволило уникнути помилок і забезпечити високу якість готового виробу. Крім того, використання різних інструментів дозволило експериментувати з техніками вирізання, створюючи різноманітні ефекти, які додають витинанці виразності та унікальності.

ВИСНОВКИ

У цій роботі було проведено глибокий аналіз як композиційних і колористичних аспектів витинанки, так і технічних та технологічних процесів її створення. Витинанка «Жорна життя» стала виразом гармонійного поєднання традиційного народного мистецтва і сучасних підходів, що дозволило досягти нових художніх результатів та підкреслити актуальність витинанки у сучасному культурному контексті. Детальний розгляд усіх етапів роботи допоміг розкрити унікальні особливості процесу створення, які роблять цю витинанку вартісним внеском у збереження і розвиток народного мистецтва.

Композиційний підхід до створення витинанки полягав у поєднанні складних геометричних і абстрактних елементів, які утворюють динамічну, багатовимірну структуру. Основні елементи композиції, такі як спіралі і круги, символізують циклічність та постійний рух, які глибоко вкорінені у народних традиціях. Ці символи не лише нагадують про життєві цикли, але й підкреслюють ідею безперервного розвитку і відновлення, що робить витинанку особливо значущою в контексті сучасного світу. Поєднання кольорових рішень з різними формами дозволило досягти не лише естетичної виразності, але й глибокого символізму, що відображає зв'язок між минулим, сучасним і майбутнім. Кольори, використані у витинанці, були ретельно відібрані для передачі емоційного настрою, що підсилює враження від споглядання роботи. Спіралі, круги і колористика створюють цілісну гармонійну композицію, яка відображає філософські уявлення про циклічність буття.

Технічні і технологічні аспекти роботи стали основою для реалізації творчого задуму. Поєднання ручних технік із сучасними технологіями, такими як лазерний різак, забезпечило високий рівень точності та якості виконання. Це підкреслює важливість використання сучасних інструментів для збереження майстерності традиційного мистецтва. Вибір матеріалів, таких як щільний папір високої якості, а також ретельне складання кожного елемента композиції, підкреслили майстерність і увагу до деталей, які є характерними для народного мистецтва. Робота з папером вимагала не лише технічних навичок, але й творчого підходу,

оскільки кожна деталь потребувала ретельного планування та виконання. Це поєднання традиційних і сучасних методів роботи зробило витинанку «Жорна життя» унікальною і сучасною, адже саме завдяки цьому підходу вдалося досягти інноваційного вигляду, зберігши при цьому її автентичність.

Витинанка «Жорна життя» є прикладом вдалого поєднання традиційного і сучасного мистецтва, де кожен елемент має своє значення, а використані техніки і технології допомагають максимально розкрити потенціал цього мистецтва. Робота над витинанкою стала справжнім дослідженням гармонії між минулим і теперішнім, пошуком нових способів вираження через поєднання класичних технік і сучасних інструментів. Це мистецтво продовжує жити і розвиватися, стаючи частиною сучасної культури, що здатна інтегрувати старовинні традиції у новітні форми і підходи.

Анотація

Магістерська робота присвячена дослідженню мистецтва витинанки як важливого елемента української культурної спадщини, зокрема створенню композиції «Жорна життя». У роботі проаналізовано символізм людського буття через народні образи (жорна, коло) та модернові стилістичні рішення, що гармонійно інтегруються у сучасне декоративне мистецтво та технологічні аспекти.

Досліджено колористичні, композиційні витинанки, які поєднують традиційні техніки з сучасними технологіями, такими як використання лазерного різачка. Розкрито значення витинанки як засобу діалогу між поколіннями та зв'язку між минулим і сучасністю.

Наукова новизна роботи полягає у переосмисленні традиційних символів у контексті сучасного мистецтва, а також в інтеграції техніки витинанки у нові художні форми. Практична цінність роботи полягає у можливості використання її результатів у навчальному процесі, а також у популяризації українського етапу декоративного мистецтва на сучасному етапі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів, 1992. 272 с.
2. Вовк В. Мандала: Тексти й витинанки. Ріо-де-Жанейро, 1980. 122 с.
3. Витинанки у вигляді сукні, рушників та картин: на Вінниччині – єдиний в Україні музей витинанки. Культура. 28.07.2022. URL: [https://vinnitsa.info/article/vytynanky-u-vyhlyadi-sukni-rushnykiv-takartyn-na-vinnychchyni-yedynu-u-v-ukrayini-muzeuyvtynanky] (дата звернення: 30.11.2024).
4. Грищенко О. Українська витинанка кін. ХХ – поч. ХХІ ст.: тема, історіографія наукового дослідження. Мистецтвознавство: зб. наук. пр. Львів, 2007. Ч. 1. С. 69–76. URL: [http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/16517/08-Hryshchenko.pdf] (дата звернення: 30.11.2024).
5. Грищенко О. С. Техніка витинанки в оформленні української книги. Мистецтвознавство: зб. наук. праць. Львів, 2007. Ч. 2. С. 75-82.
6. Дудар Г. Дивовижний витинанковий світ. Тернопіль, 2019. 72 с.
7. Косицька Зінаїда. Історія української витинанки: [монографія] / НАН України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; [голов. ред. Г. Скрипник]. Київ, 2019. 322 с.
8. Косицька З. Провідні сучасні майстри української витинанки (за матеріалами Всеукраїнського «Свята витинанки» – 2008). Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії: Зб. наук. пр. Київ: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2009. Вип. 9. С. 25-30.
9. Логвиненко Б. Витинанка: від традицій до сучасних інтер'єрів. URL: https://ukrainer.net/vytynanka (дата звернення: 30.11.2024).
10. Лозко Г. Українське народознавство. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 512 с.
11. Лоел Л., Стогнота Л. Народне мистецтво України на межі тисячоліть. Київ, 2007. 249 с.

12. Селівачов М. Орнаментика. Поділля: Іст. етногр. дослідж. Київ, 1994. 512 с.
13. Стрілець О. В. Українське мистецтво витинанки у змісті професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки "Образотворче мистецтво". Переяслав-Хмельницький, 2013. С. 42-49.
14. Традиційний стінопис Поділля кінця ХІХ - першої половини ХХ століття. НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ, 2010. С. 149-155.

ДОДАТКИ

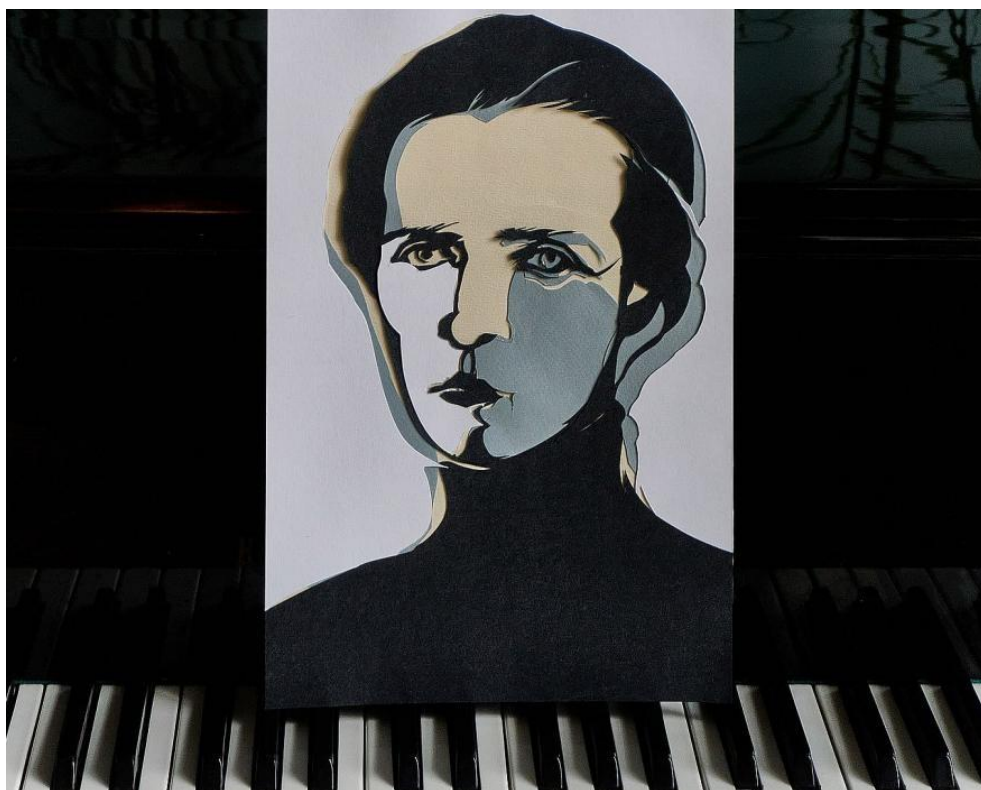

Рис.1. О. Ішук, силуетний портрет «Леся Українка», 2023 р.

Рис.2. М. Гоцуляк, українська витинанка

Рис.3. О. Городинська, українська витинанка «Сім'я», 2002 р.

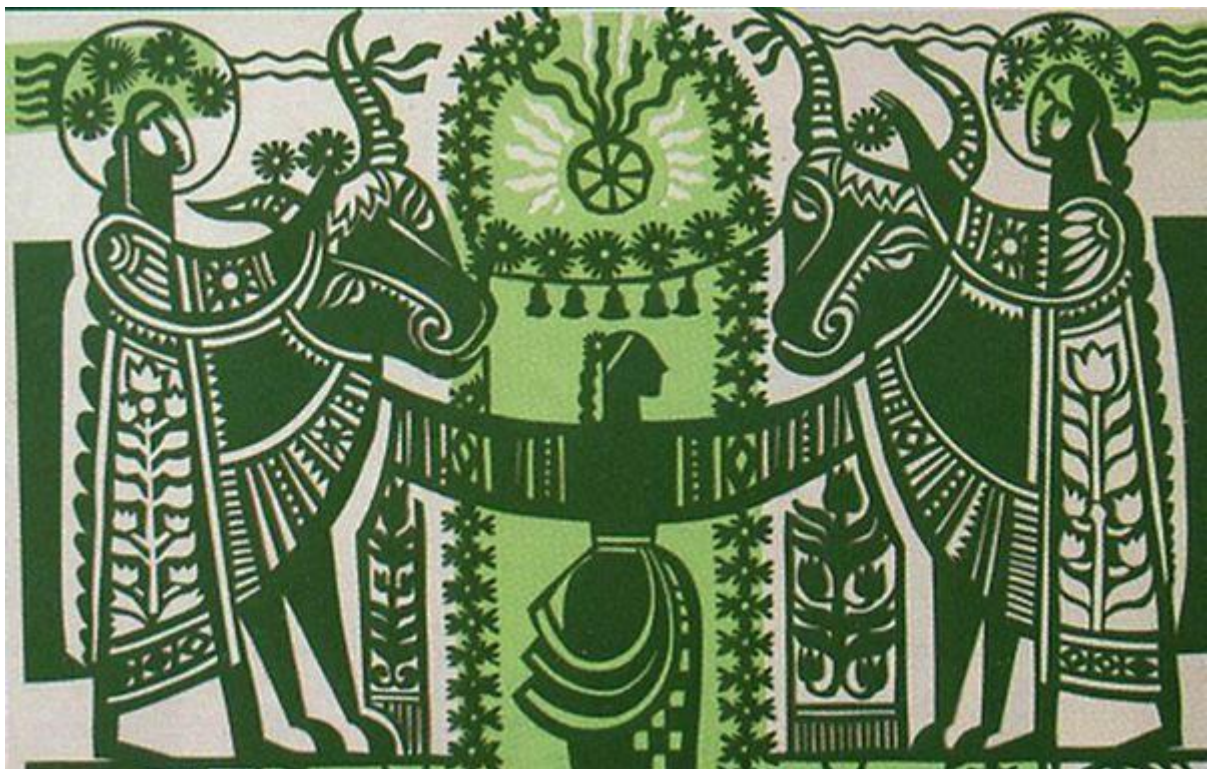

Рис.4. М. Теліженко, українська витинанка

Рис.5. Розробка ескізу

Рис.6. Перенесення ескізу в практичну частину

Рис.7. Колористичне вирішення

Рис.8. Процес витинання

Рис.9. Процес витинання

Рис.10. Процес витинання